

E.A. VAN HAVERBEKE

**BOORDJOURNAAL VAN A. DEMAERE,
KAPELAAN AAN BOORD VAN HET FREGAT
« MARQUIS DE PRIE »
1725 - 1726**

Overdruk uit
« Album Joseph Delbaere »
Rumbeke
1968

**BOORDJOURNAAL VAN A. DEMAERE, KAPELAAN
AAN BOORD VAN HET FREGAT « MARQUIS DE PRIÉ »
1725-1726**

door

E.A. VAN HAVERBEKE

Bij het lezen van de geschiedenis van Oostende¹ valt het op hoe erg deze stad en haar bevolking in de loop der eeuwen te lijden hadden onder het oorlogsgeweld. Oostende heeft echter in de 18de eeuw een tweetal perioden van enorme welvaart gekend. Toen Jozef II, bij dekreet van 11 juni 1781, Oostende tot vrijhaven verklaarde, werd Oostende één van de belangrijkste handelscentra van ons land. De Franse omwenteling bracht echter spoedig een einde aan deze economische opbloei. Een andere en beter gekende periode van welvaart, was de tijd van de Algemene Indische Kompagnie, beter gekend onder de naam Oostendse Kompagnie.

Bij nazicht van enkele bundels archiefstukken op het Archief van het Bisdom Brugge² vonden we een dokument dat betrekking had op deze Kompagnie,³ of beter op één van de vaartuigen ervan, nl. het boordjournaal van A. DEMAERE, pater kapucijn, kapelaan aan boord van het fregat « Marquis de Prié ». Deze « Status Animarum », ⁴ feitelijk een boordjournaal in de enge zin van het woord, vertelt ons heel wat over de samenstelling van de bemanning, geeft een vrij goede beschrijving van hun functie aan boord en vermeldt hier en daar hun leeftijd en plaats van herkomst. Verder bevat hij een dienst van de overledenen met plaats en datum van begraving, die we tevergeefs in onze parochieregisters zul-

1. E. VLIETINCK, *Het oude Oostende*. Oostende, 1896.

J. PASQUINI, *Histoire de la Ville d'Ostende et du Port*, 2 p., 1846.

2. Archief Bisdom Brugge, Reeks F, Parochies, farde 244.

3. F. PRIMS, oud stadsarchivaris van Antwerpen, heeft een inventaris opgemaakt van al wat berust op het Stadsarchief te Antwerpen over de Oostendse Kompagnie.

4. Status Animarum Imperialis & Regiae Navis Generalis Indicae Societatis Intitulatae Marchio de Prié, An. Domini 1725. Inventus ab infra scripto quas inter septem habentur heretici.

len zoeken.⁵ Het fregat « Marquis de Prié » — genaamd naar de Oostenrijkse Gouverneur de Prié — vaarde voor rekening van de Oostendse Kompagnie. Het had een tonnemaat van 480 T en een bewapening van 24 vuurmonden. De Kapitein was Andreas FLANDRIN uit Oostende, die reeds meerdere reizen naar Azië op zijn aktief had. Volgens een brief van Jan VAN COTTHEM, kommissaris van de Kompagnie te Oostende, aan directeur MAELCAMP te Antwerpen⁶ was Andreas FLANDRIN « een goed zeeman, van gelijke van goede commande, diensvolgens dienstig voor de compagnie ».

Op 3 februari 1725 verliet de « Marquis de Prié » Oostende met bestemming Canton in China. Na meer dan 16 maanden afwezigheid en een voorspoedige reis⁷ liep het fregat Oostende binnen op 16 juni 1726. Op tien dagen varen van de thuishaven, overleed kapitein FLANDRIN, zodat onderkapitein Egidius REYNGOET het bevel moest overnemen.

De « Status Animarum » van kapelaan A. DEMAERE, bestaat uit drie dubbele bladen, groot folioformaat. De vier eerste bladzijden — de feitelijke status animarum — bevat de gehele bemanning- en passagierslijst, met hun functie aan boord. De vrome kapucijn had er echter wel voor gezorgd de « heretici » dus ketters, vermoedelijk protestanten, afzonderlijk te noteren. Twee bladzijden worden gebruikt om de paaskommunies op te tekenen. Hierbij liet de kapelaan verontwaardigd opmerken, dat niettegenstaande zijn aandringen, 18 bemanningsleden hun paasplicht niet vervulden in 1726, en er zelfs drie waren, die noch in 1726 noch in 1725 de paaskommunie ontvingen. Een andere bladzijde wordt voorbehouden om de « eerste communie » te noteren. Het valt op bij deze lijst, op welke leeftijd men in de 18e eeuw de « eerste » communie ontving; 20 jaar was zelfs geen uitzondering. Tenslotte had Pater DEMAERE nog twee bladzijden nodig om de sterfgevallen en begravingen op te schrijven. Het valt hier op te merken dat het stoffelijk overschot zomaar niet gewoon

5. Voor Oostende zijn dergelijke inlichtingen goud waard, gezien het stadsarchief opbrandde in 1941. In het Rijksarchief te Brugge vindt men echter nog de alfabetische klappers op de parochieregisters van Oostende en de dubbele registers vanaf 1756.

6. Stadsarchief Antwerpen, Fonds « Oostendse Kompagnie ».

7. Het aantal sterfgevallen aan boord, moet voor die tijd als normaal beschouwd worden en is voor de « Marquis de Prié » zelfs langs de lage kant, als men het aantal sterfgevallen vergelijkt met dit aan boord van het schip « DE KEYSERINNE » (15 doden) dat voor hetzelfde aantal maanden op reis was. Zie: J. ROTSAERT, *De reis van het keyserlyck Compagnieschip genaempt « De Keyserinne »* in: Publikaties verzorgd door de Heemkundige Kring Maurits Van Coppenolle, Sint-Andries, 1963, 80 blzn.

in zee werd geworpen, vermoedelijk — zoals het toen de gewoonte was — werd het in een zak genaaid, maar zoals het blijkt uit de akten werd er steeds « gewijde » grond bijgevoegd. De laatst ingeschreven akte, deze van Andreas FLANDRIN, werd niet meer ondertekend door DEMAERE. De drie laatste woorden van deze akte : « in templo Ostendae », zijn merkkelijk later bijgevoegd in een ander handschrift. Kapitein FLANDRIN overleed op 6 juni 1726 en het schip liep slechts op 16 juni 1726 Oosten-de binnen. We geloven niet dat het in deze tijd gebruikelijk was een lijk tien dagen aan boord te houden. Heeft men hier een uitzondering gemaakt voor FLANDRIN, zonder medeweten van de bemanning ? Het feit dat hij kapitein was en zijn zoon Joannes Baptist FLANDRIN aan boord was, sluit deze mogelijkheid niet uit.

We dachten het nuttig de lijsten alfabetisch te klasseren ; de paaskommunies werden niet opgenomen omdat het hier om een naamlijst zonder meer gaat. Waar mogelijk, hebben we naast de functie — opgetekend in latijn — voor een nederlandse vertaling gezorgd. Voor het « Register Mortuorum » en « Primus Communicantes » hebben we ons beperkt tot de voornaamste gegevens uit iedere akte en deze onmiddellijk in het Nederlands omgezet.

STATUS ANIMARUM

ASSNERUS Joannes, socius coci plebis	= Kokgezel bemanning
BATTERIJ Anthonius, ephibata	= Matroos
BASTIN Albertus, ephibata	= Matroos
BERNARD Franciscus, 2 dus. nauta	= Tweede stuurman
BERNARD Petrus, ephibata	= Matroos
BERTELLODT Jacobus, ephibata	= Matroos
BIERMAN Theodorus, 1 us. scriba	= Eerste klerk
BILLEMONT Petrus, 4 tus. gubernaculi reflector	= Vierde roerganger
BITOU Jacobus, 3 tius. nauta	= Derde stuurman
BRAS Petrus, ephibata	= Matroos
BROUS Petrus, cocus dominorum	= Kok officieren en passagiers
BUDDAERT Thomas, ephibata	= Matroos
CALLIOUW Jacobus, custos armorum	= Bewaker wapenarsenaal
CLUMPER Hendericus, 2 dus. mercator	= Tweede supercargo (opzichter van de lading van een gehuurd schip)
CLYNCKAERT Petrus, ephibata	= Matroos
COREGO Joannes, ephibata	= Matroos
COOLS Gasparus, ephibata	= Matroos
CORNELISSENS Franciscus, ephibata	= Matroos

COURTOIS Jacobus, ephibata	= Matroos
CRISSAERT Joannes, faber vasium dispensatorque comestibilium	= Hofmeester
DE MUYTTER Joannes filius Francisci, ephibata	= Matroos
DE MUYTTER Franciscus, primus gubernaculi reflector	= Eerste roerganger
DE WEERDT Joannes, ephibata	= Matroos
DIERLIENS Franciscus, ephibata	= Matroos
DRUYVE Paulus, ephibata	= Matroos
DUMON Jacobus, ephibata	= Matroos
DUNNYNCK Joannes, 2 dus. gubernaculi reflector	= Tweede roerganger
ERKELBANT Josephus, ephibata	= Matroos
FALBER Christianus, ephibata	= Matroos
FLANDRIN Andreas, dux navis	= Kapitein
FLANDRIN Joannes Baptista, filius ducis	= Zoon van de Kapitein
FRANCOIS Josephus, ephibata	= Matroos
GERREBRANTSEN Joannes, ephibata	= Matroos
GONZALES Gasparis, ephibata	= Matroos
GOSSET Petrus, ephibata	= Matroos
GUYNON Wilhelmus, ephibata	= Matroos
HERREMAN Petrus, director culinee	= Chef kok
HOUTERS Laurentius, ephibata	= Matroos
JACOBS Franciscus, ephibata	= Matroos
JACOBUS Judocus, 3 tius. faber lignarius	= Derde sloopstimmerman
JANSEN Joannes, ephibata	= Matroos
JANSEN Remigius, ephibata	= Matroos
JANSENS Anthonius, socius	= Gezel ...
JANSSENS Nicolaus, ephibata	= Matroos
LACROIX Philippus, ephibata	= Matroos
LA MARCK Joannes, faber ferrarius	= Smid
LAMS Anthonius, ephibata	= Matroos
LANNOYE Bartholomeus, ephibata	= Matroos
LANNOYE Guill ^{mus} , ephibata	= Matroos
LANSHEERE Hendericus, ephibata	= Matroos
MASSEUW Cornelis, 2 dus. faber lignarius	= Tweede sloopstimmerman
MOENTACK Andreas, ephibata	= Matroos
MUSCHE Jacobus, ephibata	= Matroos
OSDUYN Andreas, ephibata	= Matroos
PATOU Joannes, scheeman	= Schieman (bootsman belast met onderhoud tuigage)
PILLIET Joannes, 3e mercator	= Derde supercargo
POST Guill ^{mus} , ephibata	= Matroos
PULLIJNCK Laur ^{tius} , 3 tius. gubernaculi reflector	= Derde roerganger

RAEMS Joannes, ephibata	= Matroos
REIJNGOET Egidius, vice dux	= Onderkapitein of tweede in bevel
RUFFORT Nicolaus, ephibata	= Matroos
SANS Petrus, compositor velorum	= Zeilmaker
SARAZIJN Petrus, ephibata	= Matroos
SAIJSOEN Petrus, ephibata	= Matroos
SOUTEE Anthonius, ephibata	= Matroos
SINGLAER Joannes, ephibata	= Matroos
STRINGS Anthonius, cocus plebis	= Kok bemanning
SWART Joannes, ephibata	= Matroos
SWARTS Phillippus, 1 us. medicus	= Eerste chirurgijn
TEERLYNCK Mattheus, filus Matthei, ephibata	= Matroos
TEERLINCK Mattheus, socius bootsman	= Bootsmangezel
TILLY Michael, ephibata	= Matroos
TRIPPE Petrus, ephibata	= Matroos
TULPINCK Joannes, ephibata	= Matroos
VAN CAMPHUYSE Joannes Anthonius, primus formentororum explosor bellicorum	= Eerste connestable of kanonnier
VAN DAELE Michael, ephibata	= Matroos
VAN DAELE Thomas, ephibata	= Matroos
VAN DEN BERGHE Petrus, ephibata	= Matroos
VAN DEN BROECKE Joannes, ephibata	= Matroos
VAN DEN BUSCHE Joannes, ephibata	= Matroos
VAN DEN ECHAUTE Paschasius, ephibata	= Matroos
VAN DER STRICHT Thomas, lanio	= Slager, beenhouwer
VAN DE WALLE Egidius, ephibata	= Matroos
VAN DE WALLE Michael, 1 us. faber lignarius	= Eerste sloopstimmerman
VAN GANSEN Joannes, ephibata	= Matroos
VAN HERDERLIJKE Thomas, Bootsman	= Bootsman
VAN HOVE Joannes, ephibata	= Matroos
VAN LOOCKEREN Joannes, ephibata	= Matroos
VAN TRAPPEN Joannes Franciscus, scribe capi	= Kapiteinsklerk
VAN WOMMEN Ludovicus, ephibata	= Matroos
VERMEESCH Adrianus, ephibata	= Matroos
VERMEESCH Franciscus, ephibata	= Matroos
VERPOORTER Joannis, ephibata	= Matroos
VIGNAULX Daniel, 2 dus. scribe	= Tweede klerk
VINCKE Joannes, 2 dus. erplosor	= Tweede kanonnier
VIVE Franciscus, ephibata	= Matroos
WALRAVE Joannes, ephibata	= Matroos
WEBB Joannes, ephibata	= Matroos
WILLEMSON Hendericus, 4 tus. nauta	= Vierde stuurman
WOUTER Joannes Bonaventura, 2 dus. medicus	= Tweede chirurgijn

HI SEQUENTES SUNT HERETICI

(kettters of protestanten)

BATTEN Joannes, primus nauta	= Eerste stuurman
GARDEN Thomas, scriba domini Sheffield	= Klerk van de heer Sheffield
MAGGERMANS Jacobus, familus domini Sheffield	= Knecht van de heer Sheffield
SCHEFFIELD Willelmus, primus mercator	= Eerste supercargó
SINGLAER Joannes	
TOMPSON Simon, 3 tius officialis	= Derde ambtenaar
TOMPSON Joannes, filius Simonis	= Zoon van Simon

PRIMUS COMMUNICANTES EJUSDEM NAVIS

ANNO DOMINI 1725

(lijst eerste kommunikanten)

31 mei 1725

COOLS Gaspar, van Oostende, oud 15 jaar.

DE MULDERE Petrus, oud 18 jaar.

DE WEERDT Joannes, van Oostende, oud 18 jaar.

DUMON Jacobus, van Oostende, oud 16 jaar.

GERREBRANTSSEN Joannes, van Oostende, oud 20 jaar.

JACOBS Franciscus, van Oostende, oud 15 jaar.

LANNOYE Guillmus, van Oostende, oud 17 jaar.

LANSHEERE Hendricus, van Oostende, oud 17 jaar.

VAN GANSSENS Joannes, geboren te Antwerpen, woonachtig te Oostende, oud 16 jaar.

REGISTER MORTUORUM EJUSDEM NAVIS

ANNIS 1725 ET 1726

(Register overlijdens en begravingen)

BERGEN Petrus, overleden op 10 januari 1726, matroos, oud 20 jaar, jonggezel. Begraven op 11 januari 1726 in de Chinese Zee.

DE MULDER Petrus, overleden op 23 september 1725, jonggezel, oud 18 jaar, begraven in Canton, China.

Die Decima Januarij Obijt omnibus Ecclesie sacramentis
premunibus Petri Bergen sub Episcopatus utatis
Anno. 20. annorum. II Septuaginta tot in shari Chinico
Apposita tena sancta. A. J. L. De Maacke p. v. B. J. P.

Die sexta Junij Obijt omnibus Ecclesie sacramentis,
premunibus Petri Flandriae. Dix hujus Navis,
atatis. An. 30. annorum. quatuordecim. et septuaginta tot in
templo o. A. v. d. e.

- FLANDRIN Andreas, overleden op 6 juni 1725, kapitein, oud 50 jaar, gehuwd, begraven te Oostende.
- TEERLYNCK Mattheus, overleden 1 januari 1726, matroos, zoon van Mathei, jonggezel, oud 20 jaar, begraven op 2 januari 1726 in de Chinese Zee op ongeveer vier mijlen van Macao.
- VAN CAMPHUYSEN Joannes Anthonius, overleden op 22 augustus 1725, gehuwd, eerste kanonnier, oud 38 jaar. Begraven op 23 augustus in Wampo, China, genoemd Monte Gallico.
- VAN LOOCKEREN Joannes, overleden op 15 april 1725, matroos, gehuwd, oud 50 jaar. Begraven op 16 april 1725 in zee.
- WILLEMSON Hendricus, overleden op 25 september 1725, vierde stuurman, oud 26 jaar. Begraven op 26 september 1725 te Canton, China.

1990/0816